

Remissvar Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria **En kapacitetsmekanism för elmarknaden**

Svensk Solenergi tackar för möjligheten att framföra nedan synpunkter på promemorian.

Sammanfattning

- En strategisk reserv bör behållas under en övergångsperiod i form av en kapacitetsmekanism, men sedan fasas ut. Kapacitetsmekanismen kommer om ett par år vara överflödigt, tack vare snabb utbyggnad av energilager och efterfrågeflexibilitet.
- Svenska kraftnäts (Svk) bedömning att Sverige går mot ett elsystem med för låg resurstillräcklighet och ökad risk för effektbrist baseras på antaganden som underskattar ökningen av energilager och efterfrågeflexibilitet. Det finns därmed en överhängande risk att systemet för kapacitetsmekanism blir onödigt dyrt.
- Under de 5–8 år som krävs för att införa en kapacitetsmekanism kommer marknaden vara avvaktande och osäker. Det riskerar att äventyra nödvändig elektrifiering och viktiga industrisatsningar i Sverige.
- Ge i stället Svk i uppdrag att utveckla marknaderna för frekvensrelaterade stödtjänster som har potential att bidra till ett betydligt mer kostnadseffektivt system.
- Det är lämpligt att balansansvariga finansierar det tillfälliga systemet.
- Inför krav på att den upphandlade effektreserven har ett tak för koldioxidutsläpp.

Reserven bör fasas ut

Det är en sund bedömning att en strategisk reserv bör behållas under en övergångsperiod i form av en kapacitetsmekanism, men den bör sedan fasas ut. Inom bara ett par år kommer kapacitetsmekanismen vara överflödigt tack vare den snabba utbyggnaden av energilager och efterfrågeflexibilitet.

Flexibiliteten ökar snabbare än Svk:s bedömning

Utbyggnaden av energilager, främst batterier, sker redan i en hög takt som med stor sannolikhet kommer öka. Utbyggnadstakten av stationära batterier i Europa har dubblerats tre år i rad, enligt [Solar Power Europe](#). Priset på batterier fortsätter snabbt nedåt. [IEA](#) uppskattar att investeringskostnaden för stora batterier kan minska med 40 procent till 2030.

Andra flexibla resurser, som olika typer av förbrukningsflexibilitet och V2G, är i sin linda, men kommer på bara några år frigöra en enorm potential för flexibilitet i elsystemet.

Svenska kraftnäts och ENTSO-E:s bedömning att Sverige går mot ett elsystem med för låg resurstillräcklighet och ökad risk för effektbrist baseras på antaganden som underskattar den snabbt ökande tillgången på flexibilitet. I Svk:s rapport [En bedömning av resurstillräckligheten för svensk elförsörjning](#) (2024) antar myndigheten bara att ett fåtal procent av den svenska effektförbrukningen är flexibel 2028, sannolikt en grov underskattning.

Ett exempel på hur Svk underskattar tillgången på efterfrågefleksibilitet är att Svk endast räknar med efterfrågefleksibilitet upp till ett elpris på 5 kr/kWh. Dock lär det finnas en avsevärd potential av efterfrågefleksibilitet vid högre elpriser (under ett fåtal timmar), särskilt om den kombineras med information till elanvändarna. Naturligtvis är det inte önskvärt att ha tillfällen med elpriser upp emot 40 kr/kWh, men det överordnade målet bör ändå vara att bygga ett så kostnadseffektivt system som möjligt så att det genomsnittliga priset blir lågt.

Ett annat exempel på att Svk i sin rapport om resurstillräckligheten för svensk elförsörjning underskattar utvecklingen är att de gör antagandet att endast 1,2 GW batterikapacitet kommer finnas tillgänglig för efterfrågefleksibilitet 2028. Det är en grov underskattning. Andra uppskattningar visar att Sverige kan ha över 2 GW installerad kapacitet av stationära batterier redan i slutet av 2024, och troligtvis upp mot 10 GW till 2030. Självklart kommer en del av denna kapacitet användas till annat, men vid tillfällen med höga elpriser är det ändå sannolikt att en betydande del kommer användas till att jämna ut elförbrukningen.

Införandet kan göra mer skada än nytta

Det finns en överhängande risk att ett framtida system för kapacitetsmekanism blir onödigt dyrt och krångligt.

Den kritik som framgick av remissvaren på Svk:s rapport om kapacitetsmekanismer (Svk 2022/3774), som delvis ligger till grund för promemorian, visar hur komplext ett införande av en kapacitetsmekanism är. Svenska kraftnät anger i rapporten att införandet kommer ta minst 5–8 år.

Den omfattande utredning som krävs för att införa en väl implementerad kapacitetsmekanism, och den långa tid det kommer ta, medför stor osäkerhet för marknaden och riskerar att bli ett hinder för de investeringar i elproduktion och flexibilitet som krävs de närmaste åren. Sverige har inte råd med osäkerheten och fördröjningarna. Vi behöver trygghet och tydlighet för att säkerställa en snabb elektrifiering av samhället och möjliggöra etablering av nya industrier i Sverige.

Ge i stället Svk i uppdrag att utveckla marknaderna för frekvensrelaterade stödtjänster. Om de utformas på ett klokt sätt har de potential att bidra till ett betydligt mer kostnadseffektivt system än en kapacitetsmekanism.

Genom att skicka en tydlig signal till marknaden att ytterligare kapacitetsmekanismer inte kommer införas, och i stället signalera hur de frekvensrelaterade stödtjänsterna kommer utvecklas, ges avsevärt bättre förutsättningar till marknaden för att de viktiga investeringarna ska ske.

Dessutom

Det är lämpligt att det tillfälliga systemet för den strategiska reserven finansieras via de balansansvariga. Avgiften bör vara tidsdifferentierad för att ge ett tillägg till prissignalen som flyttar konsumtion bort från höglasttider.

Det bör även införas ett krav på Svk att den upphandlade effektreserven har ett tak för koldioxidutsläpp.

Anna Werner, vd Svensk Solenergi